

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Республіка Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

III Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

10 квітня 2018 року

**Харків
2018**

умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (11 квіт. 2017 р.) / ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Харків : «Стиль-Издат», 2017. С. 3–5.

4. Шерстюк Л. В. Сутність та структура методичної компетентності майбутнього викладача-філолога. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. Вип. 142. Чернігів, 2017. С. 220–225.

5. Ушмарова В. В. Формування готовності вчителів початкової школи до роботи з обдарованими учнями в системі неперервної педагогічної освіти : монографія. Харків : Видавець Рожко С. Г., 2016. С. 193–201.

Тетяна ДОВЖЕНКО

ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

У тезах йдеться про основні напрями взаємодії сім'ї та школи, що передбачають реалізацію проекту соціального партнерства як основи співпраці батьків та вчителів в освітньому процесі. Проаналізовано традиційні та інноваційні підходи до організації такого виду взаємодії. Визначено необхідність спеціальної підготовки вчителя початкових класів до запровадження соціального партнерства як бази подальшої взаємодії сім'ї та школи.

Ключові слова: учитель, сім'я, взаємодія, соціальне партнерство.

The article deals with the main areas of interaction between families and schools, which includes the implementation of the social partnership project as the basis for the cooperation of parents and teachers in the educational process. The traditional and innovative approaches to the organization of this type of interaction have been analyzed. The necessity of special elementary school teacher's training for the introduction of social partnership as the basis for further interaction of family and school has been determined.

Key words: teacher, family, interaction, social partnership.

Концепція Нової української школи висунула низку вимог до організації взаємодії сім'ї та школи, зазначивши, що основою співпраці цих двох важливих інститутів розвитку, соціалізації та виховання дитини стає соціальне партнерство. Аналіз наукової літератури засвідчує, що проблемами взаємодії сім'ї та школи займалися такі вчені: Ш. Амонашвілі, Т. Алексеєнко, Б. Бондаревська, А. Макаренко, В. Сухомлинський, І. Трубавіна, В. Федяєва, В. Шинкаренко, В. Шпак, Л. Штефан. Поняття ж «соціальне партнерство» в контексті співпраці школи та сім'ї вживається відносно недавно. Сучасні дослідники В. Кириченко, Г. Ковганіч дають таке визначення соціального партнерства: «Партнерство в системі «сім'я – школа» – вид соціального партнерства, яке виявляє собою форму взаємодії, об'єднану спільними цільовими установками педагогічного характеру, спрямованими на створення комфортного освітнього середовища для розвитку, виховання, соціалізації дитини, сприяє побудові поля спільної діяльності педагогів, батьків, громадськості в інтересах дітей» [2, с. 32]. Особливої значущості взаємодія сім'ї та школи набуває на етапі початкового навчання. Учитель початкових класів

першим створює систему соціального партнерства як базу для подальшої спільної роботи школи та родини учня.

Проблематика залучення батьків до співпраці, надання їм відповідних знань про психолого-педагогічні засади навчального процесу, підвищення рівня їх відповідальності не нова для вітчизняної школи і має сталі традиції. На початку 90-х років ХХ століття у зв'язку з деформаційними процесами, що супроводжувалися кризовими явищами в усіх напрямках перебудовних процесів, зародженням ринкової економіки, розпадом командно-адміністративної системи, зниженням впливу комуністичної ідеології й нівелюванням «радянських» цінностей все більше стала простежуватися тенденція відчуження батьків від виховання дітей. Спектр питань педагогічної просвіти батьків звузився до проблем, що торкалися в основному навчання дитини, відхилень у її поведінці та питань матеріальної підтримки школи. Переважно дифузні теми батьківської просвіти не віддзеркалювали всієї складності тих проблем, які переживало суспільство на момент розпаду СРСР і зародження самостійної Української держави з яскраво вираженим національним (етнічним) колоритом і глибокими традиціями сімейного виховання. Названі чинники вимагали перегляду чинної системи підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації педагогічної просвіти батьків, яка стала набувати більш вираженого формального характеру.

Водночас прогресивно налаштоване коло українських педагогів, громадських діячів акцентувало увагу на необхідності розвитку автентичної української системи освіти, й педагогічної зокрема, на засадах національної, гуманістичної, демократичної педагогіки. На законодавчому рівні в Україні було визначено провідні шляхи реформування системи педагогічної освіти: насичення змісту педагогічної освіти першоджерелами етнопедагогіки і новітніми досягненнями педагогічної науки в світовому вимірі; активізація творчо-наукової діяльності вітчизняних учених та творчої винахідливості вчителів і вихователів у галузі національної освіти; порівняльне зіставлення сучасної української педагогіки з прогресивними освітніми системами зарубіжжя з метою стимулювання власних педагогічних інновацій.

Вище зазначені підходи спрямували вектор підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації педагогічної просвіти батьків у нове русло, що регламентувалося українським законодавством і ґрунтувалося на кращих надбаннях зарубіжної й вітчизняної традиції в царині батьківської просвіти. Вельми актуальними, на наш погляд, у цьому контексті виявилися пропозиції І. Комановського, який звертав увагу педагогічної громадськості на необхідність у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації педагогічної просвіти батьків керуватися диференційованим підходом, який передбачав урахування таких аспектів: соціального (особливості сільської, міської, робітничої, колгоспної сімей, сімей інтелігенції, змішаних сімей); демографічного (вік, освіта батьків, вік і стать їхніх дітей, структура сім'ї, батьківський стаж); ідеологічного (світоглядна позиція батьків, стиль внутрішньо сімейних взаємовідносин, ставлення до суспільно корисної праці, школи, громадськості, суспільства) та етнографічного (рівень загальної, педагогічної та професійної культури батьків, характер сімейних традицій, культура домашнього побуту) [1].

Тобто в якості провідної вчений визначав ідею цілісного й системного вивчення сім'ї, результати якого мали стати підґрунтям забезпечення диференційованої психологічної й педагогічної просвіти батьків з боку вчительського загалу.

Соціальне партнерство вимагає готовності організувати таку роботу не лише вчителя, а й батьків, які стануть активними її учасниками. Сучасні сім'ї відчують необхідність у знаннях про цілі, засоби й методи виховання дітей, а нерідко – корекції і компенсації розвитку дитини. Таким чином, у зміст психолого-педагогічної підготовки батьків включаються знання з багатьох людинознавчих наук, що сприяють підвищенню ефективності виховання дітей у сім'ї. Виховна діяльність у сім'ї носить суто прикладний характер, тому важливо допомогти батькам придбати найрізноманітніші практичні вміння. Цьому сприяють активні форми педагогічної освіти сучасних батьків: зустріч за круглим столом, педагогічні практикуми, батьківські конференції, диспути батьків, консультації для батьків (як групові, так й індивідуальні), тренінги, батьківські збори, лекції тощо. Дослідження, проведені з питань організації класними керівниками підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків, довели, що більшість педагогів-вихователів віддають перевагу такій формі роботи, як батьківські збори. Особливою популярністю серед учителів початкової школи користуються такі форми роботи, як круглі столи, збори-практикуми, збори-диспути та творчі майстерні, батьківські конференції. Такі заходи проводяться як для батьків учнів одного класу, так і для декількох паралельних класів. Найчастіше на таких конференціях обговорюється певне теоретичне питання, а потім батьки діляться досвідом виховання дітей у сім'ї. Сьогодні батьки із задоволенням відвідують тренінги, які сприяють підвищенню рівня їхніх психолого-педагогічних знань.

На нашу думку, побудова ефективного партнерства школи і сім'ї має здійснюватися в двох напрямках: підготовка педагогічного колективу школи до взаємодії з батьками; залучення батьків до процесу життєдіяльності школи. Організація партнерства має базуватися на єдності дій педагогів та батьків, на встановленні постійного діалогу між учителями і батьками, основою якого є свідоме прийняття шкільних вимог і правил родиною учня, а також повага вчителя до пропозицій сім'ї.

Науково-педагогічне обґрунтування означеної проблеми, значний практичний досвід дозволили нам реалізувати кілька програм підготовки майбутніх учителів початкових класів до взаємодії з батьками на засадах соціального партнерства. Реалізація цих програм дозволяє стверджувати, що в цей час зміст освіти батьків зазнав значних змін, пов'язаних із соціально-економічними, політичними, міжнародними трансформаціями в життєдіяльності України. Партнерство з батьками включає широке коло знань, необхідних для нормального функціонування сім'ї (педагогічні, психологічні, економічні, медичні, правові, соціологічні знання, знання основ етики, культури та інші). Ураховуючи також те, що сьогодні церква, релігійні конфесії мають серйозний вплив у суспільстві, зміст психолого-педагогічної підготовки батьків до соціального партнерства має включати знання основ діяльності церковних конфесій, громад у регіоні. Наші програми містять європейський досвід соціального партнерства й відповідно передбачають його вивчення. Наші студенти мають змогу вивчити такі

моделі європейських програм соціального партнерства з батьками, як: модель чуттєвої комунікації; модель, заснована на трансакціональному аналізі; адлерівська модель; модель групових консультацій; модель християнського виховання батьків тощо.

Отже, на сучасному етапі розвитку вітчизняної початкової школи є реальна потреба й об'єктивна змога реалізувати в межах Концепції Нової української школи проект соціального партнерства. Підготовка вчителя початкових класів дозволяє реалізувати в кожній школі програму соціального партнерства з сім'єю, що буде спиратися не на розрізнені акції участі батьків в освітньому процесі, а на скоординованій дії щодо навчання і виховання дитини як суб'єкта власного життя, громадянина-патріота, духовну особистість.

Список використаних джерел

1. Довженко Т. О. Підготовка майбутніх учителів до організації педагогічної просвіти батьків учнів (1918–1998 рр.) : монографія. Харків, 2014. 389 с.
2. Кириченко В., Ковганець Г. Соціальне партнерство школи і сім'ї: переосмислення проблем і перспектив. *Довідник директора школи*. 2015. № 5–6. С. 28–34.

Ганна ЖОЗЕ ДА КОСТА

СПІЛЬНА РОБОТА УЧНЯ ТА ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ РЕФОРМИ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Акцентовано увагу на потребі реформування системи освіти основної школи за рахунок активізації роботи учасників освітнього процесу. Доведено, що освітня проектна діяльність є альтернативою традиційної освітньої практики. Визначено потенціал спільної роботи учня та вчителя в освітніх проектах, який розкривається під час самореалізації учасників освітнього процесу.

Ключові слова: освітній проект, учень, учитель, співробітництво, освітній процес.

The need to reform the system of education at secondary school through the activation of work of educational process participants has been emphasized. It has been proved that the educational project activity is an alternative to traditional educational practice. The potential of cooperative work of student and teacher in educational projects, which is revealed during self-actualization of educational process participants, has been determined.

Key words: educational project, student, teacher, interaction, educational process.

Головне завдання сучасної освіти – формування життєвих компетентностей учнів, тобто їх здатності наперед прораховувати ефективність своїх дій та вчинків і здійснювати рефлексію оптимальності затрачених зусиль щодо виконання тих чи інших завдань, розв'язувати проблеми будь-якої складності шляхом переведення їх у розряд творчої задачі, досягати життєвого успіху, незважаючи на внутрішні ресурсні обмеження та зовнішні перешкоди, свідомо просуватися до особистісної зрілості.

Ван Сяофей	139
Сучасна модернізація шкільної фізичної культури КНР	
Горбачова Інесса	142
Професійна мобільність учителя з позиції компетентнісного підходу	
Довженко Тетяна	145
Взаємодія сім'ї та школи на засадах соціального партнерства	
Жозе да Коста Ганна	148
Спільна робота учня та вчителя в умовах реформи системи освіти в основній школі	
Калашнікова Любов, Петрова Вероніка	151
Проблема підвищення усвідомленості знань школярів	
Лазарєва Олена, Лазарєва Катерина	154
Діагностично-оцінювальний компонент технології формування у школярів умінь ставити пізнавальні запитання	
Мешко Галина, Мешко Олександр	157
Формування психічного здоров'я учнів як психолого-педагогічна проблема	
Могорита Віктор	161
Дидактичні можливості сучасного шкільного підручника історії у формуванні інформаційної компетентності учнів	
Подчерняєва Наталія	164
Формування культури міжнаціонального спілкування старшокласників в умовах сучасних викликів	
Поліщук Ольга	167
Особливості формування системи морально-ціннісних орієнтацій у молодших школярів	
Прокопенко Іван	170
Старі вчителі й Нова українська школа	
Романенко Наталія, Каськевич Тетяна	173
Актуальність здійснення диференціації домашніх завдань у початковій школі	
Сарнавський Микола	176
Шахи як вид настільної інтелектуальної гри	
Твердохліб Ганна	180
Диверсифікація форм методичної роботи з педагогічними працівниками закладів середньої освіти на диференційованій основі	
Чжоу Чженьюй	183
Шкільний хор як засіб реалізації морального виховання школярів КНР	

СЕКЦІЯ V

ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ДИДАКТИКА, ВИХОВАННЯ, УПРАВЛІННЯ

Безносюк Олександр	187
Якість освіти в європейській та світовій системах підготовки фахівців	